

A VALLÁSOS TAPASZTALÁS VALÓSÁGA

AZ EMBER minden vallásos megnyilvánulását az istenimádat-segéd korai segédkezése támogatja és a bölcsesség-segéd igazítja ki. Az embernek a felsőbb-elmével való első felruházottságát a Világegyetemi Alkotó Szellem Szent Szellemébe való személyiség-bekapcsolódás képezi; és e hatás már jóval az isteni Fiak alászállása, illetőleg az Igazítók általános eljövetele előtt működik annak érdekében, hogy tágítsa az ember erkölcsani, vallási és szellemiségi nézőpontját. A paradicsomi Fiak alászállásait követően a felszabadult Igazság Szelleme tekintélyes mértékben járul hozzá az ember vallásos igazságok felfogására való képességének kiteljesedéséhez. Valamely lakott világ evolúciójának előrehaladtával a Gondolatigazítók egyre nagyobb számban vesznek részt az emberi vallásos rálátás felsőbbrendű fajtáinak kialakításában. A Gondolatigazító mindenségrendi ablakán át a véges teremtmény hitében megpillanthatja a korlátlan Istenség, az Egyetemes Atya bizonyosságát és isteniségét.

² Az emberfajta vallásos hajlamai velük születettek; a megnyilvánulásuk általános és nyilvánvalóan természetes eredetű; a kezdetleges vallások a keletkezésüket tekintve mindig evolúciók. Ahogy a természetes vallásos tapasztalás továbbfejlődik, időszakos igazság-kinyilatkoztatások teszik nyomatékosabbá a bolygói evolúció egyébként lassú menetét.

³ ¶ Ma az Urantián négyféle vallás létezik:

⁴ 1. Természetes vagy evolúciós vallás.

⁵ 2. Természetfeletti vagy kinyilatkoztatott vallás.

⁶ 3. Gyakorlati vagy közkeletű vallás, mely különböző mértékben tartalmazza a természetes és a természetfeletti vallások elemeit.

⁷ 4. Bölceleti vallások, melyek ember alkotta vagy bölceleti úton kitalált hittudományi tantételek és józan ész alkotta vallások.

1. VALLÁSBÖLCSELET

¹ A vallásos tapasztalás egysége valamely társadalmi vagy faji csoport körében az egyénben lakozó Isten-szilánk azonos természetéből származik. Az emberben lévő ezen isteni dologból ered az embernek a többi ember jólétéhez fűződő önzetlen érdeke. Ám mivel a személyiség egyedi — nincs két hasonló halandó — ezért ebből elkerülhetetlenül következik, hogy nincs két emberi lény sem, mely hasonlóan értelmezné az isteniségnek az ő elméjükben lakozó szellemének vezetését és késztetéseit.

Egy halandói csoport képes megtapasztalni szellemi egyetértést, azonban ők sohasem érhetnek el bölceleti azonosítást. És a vallásos gondolkodás és élmény felfogásbeli különbözőségeit mutatja az a tény is, hogy a huszadik századi hittudósok és bölcselők ötszázánál is több különböző meghatározást adtak a vallásra. A valóságban minden emberi lény az őbenne lakozó Isten-szellemből áradó isteni ösztönzések saját, tapasztaláson alapuló értelmezése alapján határozza meg a vallást, és ennél fogva az ilyen értelmezésnek egyedinek kell lennie és teljes mértékben különböznie kell minden más emberi lény vallásbölceletétől.

² Amikor egy halandó teljes egyetértésre jut valamely halandótársának vallásbölceletével, e jelenség jelzi, hogy e két lénynek ilyen hasonló *vallásos tapasztalása* volt a bölceleti-vallásos értelmezésük hasonlóságának tárgyát képező dolgokban.

³ Bár a vallásokat személyes élmény tárgya, nagyon is fontos, hogy nagyszámú egyéb vallásos tapasztalást (különböző halandók eltérő értelmezéseit) ismerjék meg abból a célból, hogy a vallási életetek ne váljon önközpontúvá — korlátozottá, önzővé és közösségellenessé.

⁴ Az okszerű gondolkodás rossz akkor, amikor feltételezi, hogy a vallás először valamilyen ősi hit valamiben, amit aztán az értékek keresése követ. A vallás előbb az értékek keresése, és aztán alakul ki az értelmező hiedelmeknek valamilyen rendszere. Az emberek sokkal könnyebben értenek egyet a vallásos értékekben — célokban — mint a hiedelmekben — az értelmezésekben. És ez a magyarázat arra, hogy a vallás miként képes egyetértésre jutni az értékekben és a célokban, s közben miért mutatja az egymásnak ellentmondó, több száz fenntartott hiedelem — hitvallás — zavaros jelenségét. Ez magyarázatot ad arra is, hogy egy adott személy miért képes kitartani a vallásos tapasztalása mellett a számos vallásos hiedelmének feladása vagy változtatása dacára is. Az istentan nem teremt valást; a vallás az, mely megteremti az istentani bölceletet.

⁵ Az, hogy a vallási hívek oly erősen hittek abban, ami hamis volt, még nem érvényteleníti a vallást, mert a vallás az értékek felismerésén alapul és érvényét a személyes vallásos tapasztalás hite igazolja. A vallás tehát tapasztaláson és vallásos gondolkodáson alapul; az istentan, a vallás bölcelete pedig jóhiszemű kísérlet e tapasztalás értelmezésére. Az ilyen értelmező hiedelmek lehetnek jók vagy rosszak, illetőleg alkothatják az igazság és a tévedés keverékét.

⁶ A szellemi értékek felismerésének megértése felsőbb fogalmi szintű élmény. Egyetlen emberi nyelvben sincs

szó, melyet ezen „érzet”, „ézés”, „megérés” vagy „élmény” leírásához felhasználhatnánk, melyet az Isten-tudat megjelölésére választottunk. Az Isten szelleme, mely az emberben lakozik nem személyes — az Igazító ugyanis előszemélyes — viszont e Nevelő olyan értéket mutat meg, olyan isteniség-illatot áraszt, mely a legfelsőbb és végtelen értelemben is személyes. Ha Isten nem volna legalább személyes, akkor nem lehetne tudatos, és ha nem tudatos lenne, akkor ember-alatti volna.

2. A VALLÁS ÉS AZ EGYÉN

¹ A vallás az emberi elmében működik és a tapasztalásban még azelőtt megjelenik, hogy az emberi tudatban felbukkanna. A gyermek már nagyjából kilenc hónappal azelőtt létezik, hogy megtapasztalná a *születést*. A vallás „születése” azonban nem hirtelen jellegű; az inkább fokozatos kiemelkedés. Mindazonáltal előbb-utóbb csak eljön egy „születésnap”. Nem léphetek be a mennyországba, hacsak nem „születtek újjá” — hacsak nem a Szellemtől születtek. Számos szellemi megszületést sok szellemi szenvedés és komoly lélektani zavar kíséri, ahogy sok testbeli születést is „heves fájdalmak” és a „szülés” egyéb rendellenes jelenségei jellemeznek. Az egyéb szellemi születések a legfelsőbb értékek felismerésében való természetes és egészséges gyarapodások, melyet a szellemi tapasztalás kiteljesedése kísér, jóllehet vallási fejlődés nem megy végbe tudatos erőfeszítés és céltudatos, egyéni elhatározás nélkül. A vallás sohasem tétlen tapasztalás, nemleges hozzáállás. Amit a „vallás születésének” neveznek, az nem közvetlenül kötődik az úgynevezett megtérési élményekhez, melyek rendszerint azokat a vallásos történeteket jellemzik, melyek az életben később mennek végbe elmebeli feszültség, érzelmi elfojtás és alkati zavarok eredményeként.

² Ám azoknak a személyeknek, akiket a szüleik úgy neveltek, hogy egy szerető mennyei Atya gyermekeiként való lét tudatában nőttek fel, nem szabad bizalmatlanul tekinteniük ama halandótársaikra, akik az Istennel való közösség e tudatához csak lélektani válsághelyzeten, érzelmi felkavarodáson keresztül tudtak eljutni.

³ Az emberi elme evolúciós táptalaja, melyben a kinyilatkoztatott vallás magja kicsírázik nem más, mint a már korán közösségtudatot eredeztető erkölcsi természet. Egy gyermek erkölcsi természete első ösztökéléseinek semmi közük nemiséghez, bűnösséghez vagy személyes büszkeséghez, inkább van közük az igazságosság, tisztességesség ösztönzéseinek, és a kedvesség késztetéseihez — az ember társai számára való hasznos segédkezéshez. És amikor e korai erkölcsi ébredések tápot kapnak, akkor megy végbe a vallási élet azon fokozatos fejlődése, mely viszonylag

mentes az összeütközésektől, zavaroktól és válsághelyzeteiktől.

⁴ Minden emberi lény már nagyon korán megtapasztal valamennyit az ő önző és az ő emberbaráti késztetési közötti ellentétből, és sokszor az Isten-tudat első megtapasztalására az ilyen erkölcsi összeütközések feloldásának feladatában az emberfeletti segítség keresésének eredményeként kerül sor.

⁵ A gyermeki lélektan természeténél fogva igenlő jellegű, nem pedig nemleges. Sok halandó azért nemleges hozzáállású, mert így nevelték őket. Amikor azt mondjuk, hogy a gyermek igenlő hozzáállású, akkor az ő erkölcsi késztetéseire utalunk, azokra az elme-erőkre, melyek felbukkanása jelzi a Gondolatigazító megérkezését.

⁶ Helytelen tanítás hiányában az egészséges gyermek elméje a vallásos tudat megjelenése esetében előrevivő irányban fejlődik, az erkölcsi pártatlanság és a társadalmi segédkezés felé, semmint hátramutató irányban, a bűntől és a bűnösségtől távolodva. A vallásos tapasztalás fejlődése végbemehet összeütközéssel és összeütközés nélkül is, de az emberi akarat elkerülhetetlen döntéseinek sora, erőfeszítése és működése mindig jelen van.

⁷ Az erkölcsi választással rendszerint több-kevesebb erkölcsi ellentét jár együtt. És ez a legelső összeütközés a gyermeki elmében az önös késztetések és az emberbarátság ösztönzései között megy végbe. A Gondolatigazító nem hagyja figyelmen kívül az önös indíttatású személyiségtérteket, viszont úgy avatkozik be, hogy némiképp kedvez az önzetlen ösztönzésnek, mely az emberi boldogság céljához és a mennyország örömeihez vezet.

⁸ Amint valamely erkölcsi lény úgy dönt, hogy önzetlen lesz, amikor az önzőség belső kényszerével szembeül, akkor az már kezdetleges vallásos tapasztalás. Semmilyen állapot sem képes ilyen döntésre; az ilyen döntés emberi és vallásos is egyben. Magába foglalja az Isten-tudat tényét és a társadalmi szolgálat késztetését, és az emberek közötti testvériség alapját mutatja. A maga szabad akaratából helyes erkölcsi ítéletet hozó elmében az ilyen döntés már vallásos tapasztalást alkot.

⁹ De még mielőtt a gyermek eléggé fejletté vált volna ahhoz, hogy erkölcsi képessége tegyen szert és ezáltal képessé váljon az emberbaráti szolgálat választására, már erős és jól egyesített önös természetet alakított ki. És ez a valóságos helyzet az, mely a „felsőbbrendű” és az „alsóbbrendű” természet közötti, a „bűnbeli régi ember” és a kegyelem „új természete” közötti küzdelem elméletének megjelenéséhez vezet. A rendszeren fejlődő gyermek az élete során már nagyon korán elkezd megtanulni, hogy „áldottabb adni, mint kapni”.

¹⁰ Az ember igyekszik az önmaga szolgálatára irányuló belső kényszert a tudatos énjével — önmagával — azonosítani. Ezzel szemben hajlamos az emberbarátságra való törekvést valamilyen rajta kívül eső hatással — Istennel — azonosítani. És ezen ítélete valóban helyes, mert minden ilyen nem-sajátlényegű vágy ténylegesen is a benne lakozó Gondolatigazító iránymutatásaiból ered, és ez az Igazító pedig Isten-szilánk. A szellemi Nevelő ösztönzése az emberi tudatban úgy jelenik meg, mint az emberbarátiként, a teremtménytárs-gondolkodásuként való működésre irányuló ösztönzés. Legalábbis ez a gyermeki elme korai és alapvető élménye. Amikor a növekvő gyermeknek nem sikerül a személyiség-egyesítés, az önzetlenségi hajtóerő olyan mértékben túlfelződhet, hogy komoly hátrányt jelenthet a sajátlényeg jólétének. A félrevezetett tudat sok összeütközésért, aggódásért, szomorúságért és rengeteg emberi boldogtalanságért lehet felelős.

3. A VALLÁS ÉS AZ EMBERI FAJ

¹ Bár a szellemekben, álmokban és a sokféle más babonában való hiedelmek mind szerepet játszottak a kezdetleges vallások evolúciós eredetében, ne hagyjátok figyelmen kívül az összetartás nemzetségi, illetőleg törzsi szellemét se. A csoportkapcsolatban jelent meg az a kifejezett társadalmi helyzet, mely a korai emberi elme erkölcsi természetében az önzés-önzetlenség összeütközést kiváltotta. Az ausztrál őslakosok a szellemekben való hiedelmük ellenére még mindig a nemzetségre összpontosítják a vallásukat. Idővel az ilyen vallási fogalmak hajlamosak megszemélyesülni, előbb állatokként, később pedig emberfeletti emberként, illetőleg Istenként. Még az olyan alsóbbrendű emberfajták is, mint az afrikai busmanok, akik a hiedelmeiket tekintve még a nemzetség-ös tisztelői szintet sem érik el, felismerik az önérdek és a csoportérdek közötti különbséget, eljutnak a világi és a szent értékek közötti kezdetleges különbségtételhez. Ám nem a társadalmi csoport a forrása a vallásos tapasztalásnak. Függetlenül az ember korai vallását befolyásoló mindeme tényezőktől, továbbra is tény, hogy az igaz vallásos készítés eredetét azok a tiszta szellemjelenlétek képezik, melyek az akaratot arra készítetik, hogy önzetlen legyen.

² ¶ A későbbi vallás árnyéka vetül előre a természeti csodákban és rejtelmekben való ősi hiedelemben, a személytelen erőkben. De a fejlődő vallás előbb-utóbb megköveteli, hogy az egyén valamilyen személyes áldozatot hozzon a társadalmi csoportjának jóléte érdekében, tegyen valamit a többi ember boldogságáért és jólétéért. Végül pedig a vallás rendeltetése az, hogy az Isten és az ember szolgálatára legyen.

³ A vallás rendeltetése az ember környezetének megváltoztatása, de a halandók körében ma fellelhető vallások közül sok erre képtelenné vált. A környezet túl gyakran uralta a vallást.

⁴ ¶ Emlékezzetek, hogy minden kor vallásában a legkiemelkedőbb tapasztalás az erkölcsi értékekkel és a társadalmi jelentéstartalmakkal kapcsolatos érzés, nem pedig a hittudományi tantételekkel vagy bölcséleti elméletekkel kapcsolatos gondolkodás. A vallás kedvező fejlődési irányt vesz, amint a varázslási elemet felváltja az erkölcsök fogalma.

⁵ Az ember a személytelen erők, a varázslás, a természetimádás, a szellemfélés és az állatimádás babonáinak keresztül fejlődve jutott el ama különféle szertartásrendekig, miáltal az egyén vallásos hozzáállása a nemzetség csoportválaszaivá vált. És ekkor e szertartások törzsi hiedelmekké sűrűsödtek és szilárdultak, végül pedig e félelmek és hitek istenekké személyesültek. De mindeme vallásfejlődésből sohasem hiányzott teljesen a vallási elem. Az Isten készítése mindig is munkált az emberben. És ezek az erőteljes hatások — az egyik emberi, a másik pedig isteni — biztosították a vallás megmaradását a korok viszontagságai közepette is, és annak ellenére is, hogy ezernyi romboló hajlam és rosszakarató kibékíthetetlen ellentét oly gyakran fenyegette megsemmisítéssel.

4. SZELLEMI KÖZÖSSÉG

¹ A társadalmi esemény és a vallási összejövetel közötti jellegzetes különbség az, hogy szemben a világgal, a válásit áthatja a *közösség* légköre. Így az emberi társulás az istenivel való közösség érzését kelti, és ez a kezdete a csoportos istenimádásnak. A közös étkezésen való részvétel volt a társadalmi közösség legkorábbi fajtája, és a korai válások így gondoskodtak arról, hogy a szertartásrendi áldozás valamely részét az istenimádók elfogyasszák. Még a kereszténységben is megőrződött e bensőséges érintkezési mód az Úrvacsorában. A közösség légköre a béke üdítő és megnyugtató időszakát hozza el az önző tudatos énnel szemben az emberben lakozó szellemi Nevelő emberszerető ösztönzésével való összeütközésében. És ez az igaz istenimádat előjátéka — az Isten jelenlétének folyamatos tudatosítása, mely elvezet az emberek közötti testvériség megjelenéséhez.

² Az Istennel való közössége megszakadását érzékelő ősember valamilyen áldozáshoz folyamodott a vezeklésre, a baráti viszony helyreállítására való törekvésében. A pártatlanság iránti vágy és szomj vezet el az igazság felfedezéséhez, az igazság pedig magasabb szintre emeli az eszményképeket, és ez új problémákat teremt az egyes hívők

számára, mert az eszményképeink mértani sor szerint gyarapodnak, míg az azoknak való megfelelési képességünk csak számtani sor szerint növekszik.

³ A bűnösség érzése (nem a büntudat) vagy megsza-
kadt szellemi közösségből, vagy az egyén erkölcsi esz-
ményképeinek elszegényedéséből ered. Az ilyen nehéz-
ségtől való megszabadulás csakis ama felismerésen keresz-
tül jöhet, hogy az ember legfelsőbb rendű erkölcsi esz-
ményképei nem szükségképpen rokonok az Isten akara-
tával. Az ember nem remélheti, hogy megfelelhet a leg-
magasabb rendű eszményképeinek, viszont képes hűen ki-
tartani azon célja mellett, hogy megtalálja Istent és egyre
inkább olyaná váljon mint ő.

⁴ Jézus elvetett mindenféle áldozási és vezeklési szertar-
tásrendet. Lerombolta az alapját minden ilyen kitalált bű-
nösségnek és világegyetembeli elszigeteltség-érzésnek az-
zal, hogy kijelentette, hogy az ember az Isten gyermeke; a
teremtény-Teremtő viszonyt gyermek-szülő alapra he-
lyezte. Az Isten szerető Atyává válik a halandó fiai és le-
ányai számára. Minden, e bensőséges családi viszonynak
helyénvaló részét nem képező szertartásrendet mindörök-
re eltörölt.

⁵ Az Atya Isten az emberhez, a gyermekéhez nem an-
nak tényleges erénye vagy érdeme szerint viszonyul, ha-
nem a gyermek készítésének elismerése alapján — a te-
remtményi cél és szándék szerint. A viszonyuk szülő-gyer-
mek viszony és annak isteni szeretet a mozgatója.

5. AZ ESZMÉNYKÉPEK EREDETE

¹ A korai evolúciós elmében ered a társadalmi kötele-
zettség és az erkölcsi kötelesség érzése, mely főként érzel-
mi alapú félelemből származik. A társadalmi szolgálat elő-
rébbvivő belső kényszere és az emberbarátság eszményala-
púsága az emberi elmében lakozó isteni szellem közvetlen
készítéséből származik.

² A másokkal jót tenni eszme-eszményképe — az a
készítés, hogy az ember megtagadja a tudatos énjétől
valamit a szomszédja előnyére — először még igen kor-
látolt dolog. Az ősember csak azokat tekinti szomszéd-
jának, akik nagyon közel vannak hozzá, akikkel jószom-
szédi viszonyban van; a vallásos polgárosodott társadalom
kibontakozásával az ember szomszédjának fogalma kiterjed
a nemzetségre, a törzsre, a nemzetre. És ekkor Jézus
tovább tágította a szomszéd fogalmát úgy, hogy az ma-
gába foglalja az egész emberiséget, még az ellenségeinket
is szeretnünk kell. És minden egészséges emberi lényben
van belül valami, ami azt mondja neki, hogy e tanítás er-
kölcös — helyes. Még azok is, akik ezt az eszményképet
a legkevésbé teszik a magukévá, elismerik annak elméleti
helyességét.

³ Minden ember elismeri az önzetlenné és emberba-
rátívá válásra irányuló ezen egyetemes emberi készítés
erkölcsiségét. Az emberbarát-elvű gondolkodó e készite-
tés forrásául az anyagi elme természetes működését jelö-
li meg; a vallási hívő ennél azért helyesebben felismeri,
hogy a halandói elme önzetlen hajtóereje a Gondolatiga-
zító belső szellemi vezetésére való érzékenységben rejlik.

⁴ Az én-akarattól különböző akarat kö-
zötti eme korai összeütközésről alkotott emberi magyará-
zat nem mindig megbízható. Csakis egy meglehetősen jól
egyesített személyiség képes a tudatos én törekvéseinek és
a bimbózó társadalmi tudatnak a különféle vitáit eldönte-
ni. A sajátlénységnek éppúgy vannak jogai, mint az egyén
szomszédjainak. Egyik sem követeli meg az egyén kizáró-
lagos figyelmét és szolgálatát. E probléma megoldásának
sikertelenségéből ered az emberi bűnösségérzések legko-
rábbi fajtája.

⁵ Emberi boldogság csak akkor érhető el, amikor az ön-
nön való én-vágyát és a felsőbbrendű sajátlénység (az isteni
szellem) önzetlenségi készítését az egyesítő és felügyelő
személyiség összeszedett akarata összehangolja és megbé-
kíti. Az evolúciós ember elméje mindig szembesül az ér-
zelmi indíttatású ösztönzések természetes térnyerése és a
szellemi látásmódra — a tiszta vallásos gondolkodásra —
épülő önzetlen készítesek erkölcsi erősödése közötti ver-
seny és bírájaként való fellépés bonyolult problémájával.

⁶ Az a kísérlet, hogy egyszerre tegyünk az önnön va-
lónk javára és a legnagyobb számú más sajátlénység javára,
a tér-idő keretei között kielégítően soha meg nem oldható
problémát okoz. Az örökkévaló élet feltétele mellett ezek
az ellentmondások feloldhatók, de egyetlen rövid emberi
élet alatt nem lehet rájönni a nyitjukra. Jézus az ilyen lát-
szólagos ellentétre utalt, amikor azt mondta, hogy: „Aki
meg akarja tartani az életét, elveszti, aki pedig elveszti az
életét az országért, megtalálja.”

⁷ ¶ Az eszménykép keresése — az Istenszerűvé válásra
való törekvés — folyamatos törekvés a halál előtt és után.
A halál utáni élet a lényegieket illetően nem különbözik
a halandó létől. Minden jó, amit e létben teszünk, köz-
vetlenül hozzájárul a jövőbeli életünk teljesebbé válásá-
hoz. A valódi vallás nem támogatja az erkölcsi nemtörő-
dömséget és a szellemi lustaságot azzal, hogy bátorítan
annak hiú reményét, hogy valaki a nemes jellem minden
erényével felruházódik a természetes halál kapuin való át-
haladás eredményeként. Az igaz vallás nem becsüli alá az
élet halandói időtartama alatt kifejtett emberi erőfeszíté-
seket. Minden halandói haszon közvetlenül hozzájárul a
halhatatlan továbbélés megtapasztalása első szakaszainak
gazdagabbá válásához.

⁸ ¶ Az ember eszményelvűségére nézve végzetes, amikor azt tanulja, hogy minden önzetlen készítése pusztán az ő természetes nyájösztöneinek kifejlődése. Viszont nemesebbé lesz és rendkívüli mértékben feltöltődik, amikor megtanulja, hogy a lelkének e magasabb rendű vágyai azoktól a szellemi erőktől sugárzódnak ki, melyek a halandói elméjében lakoznak.

⁹ Egészen felrázza és rendkívüli örömet kelt benne az, amikor egyszer végre teljesen felismeri, hogy él és munkál őbenne valami örökkévaló és isteni. És az a helyzet, hogy az eszményképeink emberfeletti eredetében való élő hit igazolja azon hiedelmünket, hogy Isten fiai vagyunk és az teszi valóssá az emberbaráti meggyőződéseinket, az emberek közötti testvériség érzéseit.

¹⁰ Az ember a maga szellemi területén szabad akarattal rendelkezik. A halandó ember nem kiszolgáltatott rab-szolgája egy mindenható Isten kérlelhetetlen fennhatóságának és nem is áldozata egy működésközpontú mindenségrendelés reménytelen végzetességének. Az ember igazán a maga örökkévaló végzetének építője.

¹¹ ¶ De az embert nem a kényszer menti meg, illetőleg teszi nemesebbé. A szellemi növekedés a fejlődő lélekből fakad. A kényszer eltorzíthatja a személyiséget, ám sohasem ösztönzi a növekedést. Még a nevelési kényszer is csak ellenható értelemben hasznos annyiban, hogy talán segíti a megrendítő élmények megelőzését. A szellemi gyarapodás ott a legnagyobb, ahol minden külső hatás elenyésző. „Ahol az Úrnak szelleme, ott a szabadság.” Az ember akkor fejlődik a legjobban, amikor az otthon, a közösség, az egyház és az állam kényszere a legkisebb fokú. Ám ezt nem szabad úgy értelmezni, hogy egy haladó társadalomban nincs helye otthonnak, társadalmi intézményeknek, egyháznak és államnak.

¹² Amikor egy társadalmi vallási csoport valamely tagja eleget tett az e csoport támasztotta követelményeknek, akkor bátorítani kell őt arra, hogy a vallási meggyőződés igazságairól és a vallásos tapasztalás tényeiről alkotott saját személyes értelmezésének a maga teljességében való kifejezéséhez vallási szabadságot élvezhessen. Egy vallásos csoport biztonsága a szellemi egységétől függ, nem pedig az istentani egyformaságtól. Egy vallásos csoportnak képesnek kell lennie úgy élvezni a gondolkodás szabadságát, hogy közben ne váljon „szabadgondolkodók” csoportjává. Bármely olyan egyház számára él az erős remény, mely az élő Istent imádja, az emberek közötti testvériséget szentesíti, és mentesíteni meri a tagjait mindenféle hitvallási kényszertől.

6. BÖLCSELETI ÖSSZHANGTEREMTÉS

¹ Az istentan az emberi szellem válaszainak és viszont-válaszainak tanulmányozása; sohasem válhat tudománnyá, hiszen többé-kevésbé mindig keverednie kell a lélektannal a személyes kifejeződésében és a bölcsellettal a módszeres leírásában. Az istentan mindig a *te* vallásod tanulmányozása; a másvalaki vallásának tanulmányozása a lélektan.

² ¶ A világegyetemének *kívülről* való tanulmányozásához és vizsgálatához közelítve az ember létrehozza a különféle fizikai tudományokat; az önmaga és a világegyetem kutatásához *belülről* közelítve pedig megteremt az istentant és a létező dolgok bölcséletét. A bölcsélet későbbi művészetét az ember azon erőfeszítés során alakítja ki, amikor megpróbálja összehangolni azt a sok ellentmondást, melyek bizonyosan egyből felbukkannak a dolgok és lények világegyeteméhez való közeledés eme két homlok-egyeneset ellenkező útjának eredményei és tanításai közepette.

³ A vallásnak a szellemi nézőponthoz, az emberi tapasztalás *belső jellegének* tudatosulásához van köze. Az ember szellemi természete lehetőséget teremt számára ahhoz, hogy a világegyetemet befelé, a visszájára fordítsa. Ezért igaz, hogy amennyiben kizárólag a személyiség-élmény belső jellege felől szemléljük, a teremtésösszesség szellemi természetűnek tűnik.

⁴ A világegyetemet a fizikai érzékeinek és az ahhoz társult elmebeli felfogóképességének anyagi képességein keresztül elemzőleg szemlélő ember számára a mindenségrend gépiesnek és energia-anyaginak tűnik. A valóság ilyen tanulmányozási módszerének lényege a világegyetem kifordítása.

⁵ ¶ A világegyetemről alkotott okszerű és következetes bölcséleti felfogás nem épülhet sem az anyagelvűség, sem a szellemelvűség követelményeire, mert mindkét gondolkodási rendszer, amennyiben általánosan alkalmazják, torz formában láttatja a mindenségrendet, az előbbi a kifordított világegyetemmél létesít kapcsolatot, az utóbbi pedig egy befelé, a visszájára fordított világegyetem természetét fogja fel. Ezért önmagában és önmagától sem a tudomány, sem a vallás egyedül soha nem remélheti, hogy megfelelő szinten megértheti az egyetemes igazságokat és viszonyokat az emberi bölcsélet útmutatása és az isteni kinyilatkoztatás megvilágosító hatása nélkül.

⁶ Az ember benső szellemének a kifejeződéshez és az ön-kiteljesítéshez mindig is támaszkodnia kell az elme működési rendjére és műtudására. Az ember anyagi valósággal kapcsolatos tapasztalásának hasonlóképpen a tapasztaló személyiség elme-tudatára kell épülnie. Ezért a

szellemi és az anyagi, a belső és a külső emberi tapasztalások mindig kölcsönös összefüggésben vannak az elme rendeltetésével és a tudatos felismerésük mértékéig korlátozza azokat az elmetevékenységek. Az ember az anyagot az elméjében tapasztalja meg; a szellemi valóságot pedig léleken, de ez a tapasztalás is az elméjében tudatosul. Az értelem az, ami összehangolja és az állandó jelenlétével szabályozza, irányítja és módosítja a halandói tapasztalás teljes egészét. Az energia-dolgokat és a szellemértékeket egyaránt befolyásolja a tudat elme-közvetítőjén keresztül értelmezésük.

⁷ A tudomány és a vallás közötti egyezőbb összhang megteremtésének nehézsége a ti esetekben abból ered, hogy egyáltalán nem vagytok tudatában a dolgok és lények morontia világa közbenső területének. A helyi világ-egyetem a valóság-megnyilvánulás szempontjából háromfokozatú, illetőleg három szakaszból áll: anyag, morontia és szellem. A morontia szemszögű megközelítésben a fizikai tudományok eredményei és a vallás szellemének működése közötti mindenféle eltérés eltűnik. Az értelem a tudományok megértési módszere; a hit a vallás rálátási eljárása; a mota a morontia szint módszere. A mota felsőbb- anyagi valóság-érzékenysége ellensúlyozni kezdi a nem teljes növekedést, anyagának tekintve a tudás-értelmet és lényegének tekintve a hit-rálátást. A mota a széttartó valóság-felfogásnak az anyagi személyiségek által el nem érhető felsőbb-bölcséleti összehangolása; részben a húsvér testbeli anyagi élet túlélésének élményén alapul. De sok halandó ismerte már fel annak kívánatos voltát, hogy rendelkezzenek valamilyen módszerrel a tudomány és a vallás erősen elkülönülő területei közötti kölcsönhatás összehangolására; és a létező dolgok bölcsellete az ember hasztalan kísérlete e jól felismert szakadék áthidalására. Ám a létező dolgok emberi bölcsellete inkább bizonyult zavarónak, mint megvilágosítónak. A természet dolgai után való vizsgálódás az ember jó szándékú, de felesleges erőfeszítést jelent arra, hogy ellentételezze a morontia motájának hiányát.

⁸ A létező dolgok bölcsellete kudarcnak bizonyult; a motát az ember nem képes felfogni. A kinyilatkoztatás az egyetlen eljárás, mely egy anyagi világon képes ellensúlyozni a mota igazság-érzékenységének hiányát. Egy evolúciós szférán a kinyilatkoztatás ellentmondást nem tűrően eloszlatja az értelem által kialakított, a létező dolgok bölcselétében megmutatkozó zűrzavart.

⁹ A tudomány az embernek a maga fizikai környezetére, az energia-anyag világra irányuló kísérletező vizsgálódása; a vallás a szellemértékek mindenségrendjének ember általi megtapasztalása; a bölcseletet pedig az emberi elme-erőfeszítés alakította ki annak érdekében, hogy eze-

ket az erősen elkülönülő fogalmakat a mindenségrendhez viszonyuló, valamiféle ésszerű és egyesített magatartással szervezze és azokat egymással kapcsolatba hozza. A kinyilatkoztatás által megtisztított bölcsélet elfogadhatóan működik a mota hiányában és amellet is, hogy az ember a mota értelem-helyettesítőjével — a létező dolgok bölcselétével — megbukott és csődöt mondott.

¹⁰ A ősember nem tett különbséget az energiaszint és a szellemszint között. Az ibolyaszín emberfajta és az ő andita utódaik voltak az elsők, akik megpróbálkoztak a mennyiségtaninak az akarattól való elválasztásával. A polgárosodott ember egyre inkább a korai görögök és sumérok nyomdokaiba lépett, akik különbséget tettek az élettelen és az élő dolgok között. És a polgárosodott társadalom fejlődésével a bölcselének a szellem-fogalom és az energia-fogalom egyre nagyobb szakadéka felett kell hiddat vernie. De a tér idejében ezek az elágazások egyek a Legfelsőbbben.

¹¹ A tudománynak mindig az értelmén kell alapulnia, bár a képzelet és az elvi vizsgálódás hasznos a határainak kitolásában. A vallás mindig a hittől fog függeni, jóllehet a józan ész kiegyensúlyozó hatású és hasznos szolgáló. És mind a természeti, mind a szellemi világ jelenségeire, a helytelenül tudományoknak és vallásoknak nevezett dolgok jelenségeire mindig is voltak és mindig is lesznek félrevezető magyarázatok.

¹² Az ember a tökéletlen tudományos felfogásából, a szegényes vallási felfogásából és a természet dolgai után való sikertelen vizsgálódási kísérletéből kiindulva próbálta megalkotni a bölcséleti véleményét. És a mai ember valóban érdemes és rokonszenves bölcseletet tudna kialakítani önmagáról és a világegyeteméről, ha az nem hozná magával az anyagi és szellemi világok közötti, nagy jelentőségű és nélkülözhetetlen léteződolog-bölcséleti kapcsolatának a megszakítását, a természet dolgai után való vizsgálódás sikertelenségét abban, hogy áthidalja a fizikai és a szellemi közötti morontia szakadékot. A halandó ember nem rendelkezik a morontia elme és anyag fogalmával; és a *kinyilatkoztatás* az egyetlen eljárás a fogalmi téren megmutató eme hiányosság kiküszöböléséhez, melyre az embernek oly sürgősen szüksége van annak érdekében, hogy a világegyetemről okszerű bölcseletet építhessen fel és hogy végre kielégítően megértse az azon világegyetembeli biztos és állandó helyét.

¹³ A kinyilatkoztatás az evolúciós ember egyetlen reménye a morontia űr betöltésére. A mota által nem segített hit és értelem nem képes felfogni és megalkotni egy okszerű világegyetemet. A mota látásmód hiányában a halandó ember nem képes észrevenni az anyagi világ jelenségeiben a jóságot, a szeretetet és az igazságot.

¹⁴ Az erősen az anyagi világ felé hajló életfelfogású ember okszerűen gondolkodóvá, illetőleg *természetközpontúvá* válik. A szellemi szint felé különösképpen hajló bölcelet *eszményelvűvé*, sőt rejtelemközpontúvá válik. Amikor a bölcelet olyan szerencsétlen, hogy a létező dolgok bölceletére (a metafizikára) támaszkodik, akkor bizonyosan *szeptikussá*, összezavarttá válik. A letűnt korokban az ember tudásának és értelmi értékítéleteinek nagy része e három felfogásbeli torzítás valamelyikének áldozata lett. A bölcelet nem meri a valóságértelmezéseit az oktan egyenes vonalú mintája szerint kivetíteni; sohasem szabad figyelmen kívül hagynia, hogy számolni kell a valóság elliptikus arányosságával és minden viszonybeli fogalom lényeges görbületével.

¹⁵ A halandó ember által elérhető legmagasabb bölceletet okszerűen a tudományos értelemre, a vallásos hitre és a kinyilatkoztatás által biztosított igazság-rálátásra kell alapozni. Ezen egyesítés révén az ember képes némiképp ellensúlyozni azt, hogy nem tud megfelelő léteződolog-bölceletet kialakítani és képtelen megérteni a morontia motáját.

7. TUDOMÁNY ÉS VALLÁS

¹ A tudományt az értelem, a vallást a hit élteti. A hit, jóllehet nem értelmén alapul, mégis ésszerű; bár az okszerű gondolkodástól független, mindazonáltal egészséges okszerűség támogatja. A hitet nem képes táplálni még valamilyen eszményi bölcelet sem; a hit a tudománnyal együtt valóban az ilyen bölcelet forrása. A hitet, az emberi vallásos látásmódot bizonyosan oktatni csak kinyilatkoztatás révén lehet, és azt csak az Isten, aki szellem, szellemi Igazítója jelenlétének személyes halandói megtapasztalásával lehet biztosan magasabb szintre emelni.

² ¶ Az igaz üdvözülés nem más, mint a halandói elmének az anyaggal való azonosulástól a morontia kapcsolat területein keresztül a szellemi kölcsönös kapcsolat magas világegyetemi szintjéig tartó isteni evolúciós eljárása. És ahogy az anyagi ráérző ösztön megelőzi az értelmes tudás megjelenését a földi evolúció folyamatában, úgy a szellemi sugallatszerű rálátás megnyilvánulása is előre jelzi a mennyei evolúció fenséges programja morontiai és szellemi megértésének és megtapasztalásának későbbi megjelenését, melynek lényege a múlandó ember magvábanvalóinak átalakítása az örökkévaló ember, a paradicsomi végleges rendű lény ténylegességévé és isteniségévé.

³ De miként a felemelkedő ember befelé és a Paradicsom felé törekszik az Isten-élmény eléréséhez, úgy hasonlóképpen kifelé és a tér felé törekszik az anyagi minden-ségrend energia-elvű megértése érdekében. A tudomány

fejlődése nem korlátozódik az ember földi életére; az ember világegyetemi és felsőbb-világegyetemi felemelkedési tapasztalását nem kis mértékben az energia átalakulásának és az anyag átváltozásának tanulmányozása fogja képezni. Az Isten szellem, de az Istenség egység, és az Istenség egysége nem csak az Egyetemes Atya és az Örökkévaló Fiú szellemi értékeit öleli fel, hanem elismeri az Egyetemes Szabályozónak és a Paradicsom Szigetének energiatényeit, míg az egyetemes valóság e két szakasza tökéletes megfelelésbe kerül az Együttes Cselekvő elmeviszonyaiban és egyesül a Legfelsőbb Lény megjelenő Istenségének véges szintjén.

⁴ ¶ A tudományos hozzáállásnak és a vallásos látásmódnak az élménybeli bölcelet általi egyesítése részét képezi az ember Paradicsom felé tartó, hosszú felemelkedési tapasztalásának. A mennyiségtani közelítések és a rálátás bizonytalanságai mindig meg fogják követelni az elmei oktan összehangoló működését minden olyan tapasztalási szinten, melyen a Legfelsőbb elérése még nem teljes.

⁵ Az okszerű gondolkodásnak azonban sohasem sikerülhet a tudomány eredményeinek és a vallás látásmódjainak az összehangolása, hacsak a személyiség tudományos és vallási nézőpontjait nem uralja igazság, hacsak a személyiség őszintén nem vágyik az igazság követésére, vezessen is az bárhová az elért végkövetkeztetésektől függetlenül.

⁶ Az oktan a bölcelet eljárása, annak kifejezési módszere. Az igazi tudomány területén az értelem mindig is hajlik a tisztán okszerű gondolkodásra; az igaz vallás területén a hit mindig okszerű a belső nézőpont alapjától fogva, még ha az ilyen hit egészen megalapozatlannak tűnik is a tudományos megközelítés vizsgálati szemszögéből. Kívülről befelé tekintve a világegyetem talán anyagainak tűnik; belülről kifelé nézve ugyanez a világegyetem teljesen szelleminek látszik. Az értelem anyagi tudatosságából táplálkozik, a hit szellemi tudatosságából, de a kinyilatkoztatás által megerősített bölcelet közvetítésén keresztül az okszerű gondolkodás megerősítheti mind a befelé, mind a kifelé irányuló nézetet, ami elvezet mind a tudomány, mind a vallás biztos egyensúlyba kerüléséhez. Így a bölcelet oktanával való egyszerű kapcsolaton keresztül a tudomány és a vallás is egyre inkább képes elviselni egymást, egyre kevésbé lesznek egymásban kételkedők.

⁷ Amire a fejlődő tudománynak és vallásnak egyaránt szüksége van, az több kutatás és több bátor önbírálat, az evolúciós helyzetbeli tökéletlenség jobb tudatosítása. A tudomány és a vallás tanítói gyakran túlságosan is önteltek és rögzöttelvéek. A tudomány és a vallás csakis a *tényeket* illetően lehet önmagát bíráló. Abban a pillanatban, amint elhagyják a tények mezejét, az értelem vagy lekö-

szön, vagy különben gyorsan a hamis oktan társává korcsosul.

⁸ ¶ Az igazság — a mindenségrendi viszonyok, a világegyetemi tények és a szellemi értékek megértése — a legjobban az Igazság Szellemének segédkezésén keresztül érhető el és a legjobban a *kinyilatkoztatás* révén bírálható. De a kinyilatkoztatás nem tudományból és nem vallásból ered; annak rendeltetése nem más, mint a tudománynak és a vallásnak a valóság igazságával való összehangolása. A halandó ember kinyilatkoztatás hiányában vagy ha nem fogadta el, illetőleg nem fogta fel azt, mindig is hasztalan léteződolog-bölcséleti viselkedést folytatott, az lévén az egyetlen emberi helyettesítője az igazság kinyilatkoztatásának, illetőleg a morontia személyiség motájának.

⁹ Az anyagi világ tudománya képessé teszi az embert a maga fizikai környezetének befolyásolására és bizonyos mértékben annak uralására is. A szellemi tapasztalás vállalása jelenti a forrását annak a testvériességi készletnek, mely képessé teszi az embereket az együttélésre a tudományos korszak polgárosodott társadalmának összetett körülményei közepette is. A létező dolgok bölcsellete, de a kinyilatkoztatás még annál is bizonyosabban, közös találkozóhelyet biztosít a tudomány és a vallás felfedezései számára és lehetővé teszi az ember számára, hogy megpróbálja okszerűen összerakni e különálló, de kölcsönösen összefüggő gondolkodásterületeket a tudományos megalapozottság és a vallásos bizonyosság egy jól kiegyensúlyozott bölcséletévé.

¹⁰ ¶ A halandói szinten semmit sem lehet abszolút értelemben bizonyítani; a tudomány és a vallás is feltevésekre alapoz. A morontia szinten a tudomány és a vallás követelményei a mota oktanával részlegesen bizonyíthatók. A legmagasabb besorolású szellemi szinten a véges bizonyíték iránti igény fokozatosan megszűnik a valóság tényleges élménye előtt és a valóság tényleges megtapasztalása előtt; de még akkor is sok bizonyítatlan dolog marad a végesen túl.

¹¹ Az emberi gondolkodás minden területe olyan feltevéseken alapul, melyeket az emberi elméhez eredendően hozzátartozó valóság-érzékenység a bizonyítatlan voltuk ellenére is elfogad. A tudomány a józanész magyarázataival kérkedő pályáján három dolog valóságának *feltételezésével* indul el: anyag, mozgás és élet. A vallás három dolog igazolhatóságának feltételezésével indul: elme, szellem és a világegyetem — a Legfelsőbb Lény.

¹² A tudomány a mennyiség- és térben, az energia és a térben való időbeli anyag gondolkodási területévé válik. A vallás arra vállalkozik, hogy nemcsak a véges és múlandó szellemmel foglalkozik, hanem az örökkévalóság és a fel-sőség szellemével is. Csak a motával való hosszas tapasztaláson keresztül hozható össze a világegyetemi érzékelés e két szélsősége úgy, hogy az eredetekről, a rendeltetésekről, a kapcsolatokról, a valóságokról és a végzetekről hasonló értelmezéseket adjanak. Az energia-szellem szétágazás legteljesebb összhangja a Hét Tökéletes Szellemre való kapcsolódásban van meg; annak első egyesítése a Legfelsőbb Istenségében; annak végleges egysége pedig az Első Forrás és Középpont, a VAGYOK végtelenségében.

¹³ ¶ Az *értelem* a tudat végkövetkeztetésekének levonása az energia és anyag fizikai világában való és azzal kapcsolatban szerzett tapasztalás vonatkozásban. A *hit* a szellemi tudat igazolhatóságának felismerése — valami, amit más halandói úton nem lehet bizonyítani. Az *oktan* a hit és az értelem egységének összefoglaló igazság-keresésében való előrelépés, mely a halandó lények alkotó elme-felruházottságán, a dolgok, jelentéstartalmak és értékek belső felismerésén alapul.

¹⁴ ¶ A Gondolatigazító jelenléte a szellemi valóság valódi bizonyítékát alkotja, ám e jelenlét a külvilág számára nem mutatható ki, csakis annak, aki az Istennek az őbenne lakozását így megtapasztalja. Az Igazító tudatosulásának alapja az igazság értelmi felfogása, a jóság felsőbb-elmei érzékelése és a szeretetre irányuló személyiség-készlet.

¹⁵ A tudomány felfedezi az anyagi világot, a vallás kiértékeli azt, és a bölcsélet vállalkozik a jelentéstartalmainak lefordítására, s közben összehangolja a tudományos-anyagi nézőpontot a vallásos szellemi felfogással. A történelem területén a tudomány és a vallás talán sohasem érthet teljesen egyet.

8. BÖLCSELET ÉS VALLÁS

¹ Bár mind a tudomány, mind a vallás feltételezheti az Isten valószínűségét az értelmé és a következetessége révén, csak a szellem vezette ember személyes vallásos tapasztalása képes igazolni egy ilyen legfelsőbb és személyes Istenség bizonyosságát. A megtestesült élő igazság ilyen eljárásával az Isten valószínűségének bölcséleti feltevése vallásos valósággá válik.

² Az Isten bizonyosságának megtapasztalása körüli zavar az egyes személyek és a különböző emberfajták ilyen irányú tapasztalatával kapcsolatos eltérő értelmezésekből és összefüggésekből fakad. Isten megtapasztalása lehet teljes mértékben igazolható, viszont az Istenre *vonatkozó* eszmecsere, lévén értelmi és bölcséleti, nem egy irányba tart és gyakran zavaróan téves.

³ Egy jó és nemes férfi talán tökéletesen szereti a feleséget, de teljességgel képtelen kielégítő eredménnyel átmenni

egy írásbeli vizsgán a házastársi szeretet lélektana tárgyában. Egy másik férfi, aki kevéssé vagy egyáltalán nem szereti a hitvesét, talán még kiválóan is leteheti az ilyen vizsgát. A szerető félnek a szerettet fél igazi természetére való rálátásában megmutatkozó tökéletlensége egyáltalán nem érvényteleníti a szeretetének sem a valóságát, sem az őszinteségét.

⁴ ¶ Ha igazán hisztek Istenben — hit által ismeritek és szeretitek őt — ne engedjétek, hogy az ilyen élmény valóságát bármiben is kisebbsítsék vagy alulértékeljék a tudomány kételkedő sejtetései, az oktan gáncsoskodása, a bölcsélet követelményei vagy ama jó szándékú lelkek elmés javaslatai, akik Isten nélküli vallást akarnak alkotni.

⁵ Az Istent ismerő hívő bizonyosságát nem szabadna megzavarnia a kételkedő anyagi világnézetű ember bizonytalanságának; inkább a tapasztalásra építő hívő mély hitének és megingathatatlan bizonyosságának kellene a hitetlen bizonytalanságát komolyan próbára tennie.

⁶ ¶ A bölcséletnek ahhoz, hogy mind a tudomány, mind a vallás legnagyobb szolgálatára lehessen, kerülnie kell az anyagelvűség és a minden-isten tan szélsőségeit egyaránt. Csak olyan bölcsélet bírhat erkölcsi értékkel az ember számára, szolgálhat összekötő kapocsul az anyagi tudomány és a szellemi vallás elméletei között, mely felismeri a személyiség valóságát — a változás jelenlétében való változatlanóságát. A kinyilatkoztatás a fejlődő bölcsélet gyarlóságainak ellentételezése.

9. A VALLÁS LÉNYEGE

¹ Az istentan a vallás értelmi tartalmával foglalkozik, a létező dolgok bölcsellete (a kinyilatkoztatás) a bölcséleti szempontokkal. A vallásos élmény *maga* a vallás szellemi tartalma. Függetlenül a vallás értelmi tartalmának mitológiai hóbortjaitól és lélektani káprázataitól, a vétekről alkotott léteződolog-bölcséleti feltevésektől és az önámítás módszereitől, a vallás bölcsellettartalmának politikai torzulásaitól és társadalmi-gazdasági elfajzásaitól, a személyes vallás szellemi tapasztalása igaz és érvényes marad.

² A vallásnak az érzéshez, a cselekvéshez és az élethez is van köze, nem csak a gondolkodáshoz. A gondolkodás közelebbi kapcsolatban áll az anyagi léttel és főként, de nem teljesen az értelemnek és a tudomány tényeinek kell uralniuk azt, a szellemi területekre való nem anyagi terjeszkedésében pedig az igazságnak. Nem számít, hogy valakinek mennyire csalóka és téves az istentana, az ő vallása talán teljes mértékben valódi és örökkévalón igaz.

³ A buddhizmus a maga eredeti formájában az Isten nélküli vallások közül az egyik legjobb, mely az Urantia egész evolúciós történelme során megjelent, bár, ahogy e hit továbbfejlődött, nem maradt meg istentelennek. A

vallás hit nélkül ellentmondás; Isten nélkül pedig bölcséleti következetlenség és értelmi képtelenség.

⁴ A természetes vallás varázslási és mitológiai eredete nem érvényteleníti a későbbi kinyilatkoztatott vallások valóságát és igazságát, valamint a jézusi vallás tökéletesen üdvözítő örömhírét. Jézus élete és tanításai végül megfosztották a vallást a varázslási babonáságoktól, a mitológiai káprázatoktól és a hagyományos tantételeesség béklyójától. De ez a korai varázslás és mitológia igen hatékonyan készítette elő a terepet a későbbi és felsőbbrendű vallás számára azzal, hogy anyagfeletti értékek és lények létezését és valóságát feltételezte.

⁵ Bár a vallásos tapasztalás tisztán alanyi jelenség, az ilyen élmény a világegyetemi tárgyias valóság legfelsőbb területei felé forduló igenlő jellegű és élő-hitre épülő magatartást foglal magában. A vallásbölcsélet eszményképe olyan hit-bizodalom, mely feltétlenül arra készíti az embert, hogy bízson a világegyetemek mindensége végtelen Atyjának feltétlen szeretetében. Az ilyen igaz vallásos tapasztalás messze meghaladja az eszményalapú vágy bölcséleti tárgyiasulását; az ténylegesen is biztossá teszi az üdvözülést és csak azzal törődik, hogy megismerje és megcselekedje a paradicsomi Atya akaratát. Az ilyen vallás jegyei: hit egy legfelsőbb Istenségben, az örökkévaló továbbélés reménye, és szeretet, különösen az embertársak iránt.

⁶ ¶ Amint az istentan a vallás fölébe kerekedik, a vallás meghal; élet helyett tantétellé válik. Az istentan küldetése pusztán az, hogy segítse a személyes szellemi tapasztalás tudatosulását. A hittudomány jelenti a vallásos törekvést a vallás élményelvi igényeinek meghatározására, tisztázására, kiterjesztésére és igazolására, ami végső soron csak élő hit révén igazolható. A világegyetem magasabb élet-felfogásában a bölcsesség az értelemhez hasonlóan a hittel társul. Az értelem, a bölcsesség és a hit az ember legmagasabb rendű emberi képességei. Az értelem vezeti be az embert a tények, a dolgok világába; a bölcsesség vezeti be őt az igazság világába, a kapcsolatokhoz; a hit ismerteti meg vele az isteniség világát, a szellemi tapasztalást.

⁷ A hit igen készségesen magával viszi az értelmet addig, ameddig az képes vele tartani és azután már a bölcsességgel megy tovább a végső bölcséleti határig; és azután egyedül az IGAZSÁG társaságában mer belevágni a háttartalan és soha véget nem érő világegyetemi utazásba.

⁸ ¶ A tudomány (a tudás) azon az eredendő (segéd-szellemi) feltevésen alapul, hogy az értelem igazolható, hogy a világegyetem megérthető. A bölcsélet (az összehangolt megértés) azon az eredendő (bölcsesség-szellemi) feltevésen alapul, hogy a bölcsesség igazolható, hogy az anyagi világegyetem összehangolható a szellemivel. A vallás (a személyes szellemi tapasztalás igazsága) azon az ere-

dendő (gondolatigazítói) feltevésen alapul, hogy a hit igazolható, hogy az Isten megismerhető és elérhető.

⁹ A halandói élet valóságának teljes megismerése egy olyan fejlődési hajlandóságban áll, mely arra irányul, hogy az ember az értelem, a bölcsesség és a hit e feltevéseiben higgyen. Az ilyen életet igazság ösztönzi és szeretet uralja; és ezek a tárgyias mindenségrendi valóság azon eszményképei, melyek létezését nem lehet anyaglényegűen bizonyítani.

¹⁰ Amint az értelem egyszer végre felismeri a helyest és a helytelent, már bölcsességet mutat; amint a bölcsesség választ a helyes és a helytelen, az igazság és a téves között, már szellemi vezetésről tesz tanúbizonyságot. És az elme, a lélek és a szellem szerepkörei így egyesülnek mindegyre erősebben és működésileg így kapcsolódnak kölcsönösen össze. Az értelem tárgya a tényszerű tudás; a bölcsességé a bölcsélet és a kinyilatkoztatás; a hité az élő szellemi tapasztalás. Az igazságon keresztül az ember eljut a szépséghez

és a szellemi szeretet révén felemelkedik a jószág szintjére.

¹¹ A hit az Isten megismeréséhez vezet, nem pusztán az isteni jelenlét titokzatos érzéséhez. A hitet nem szabad túlságosan befolyásolniuk az abból fakadó érzelmi következményeknek. Az igaz vallás a hit és a tudás élménye, valamint a megelégedettség érzése is.

¹² ¶ A vallásos tapasztalásban annyi valóság van, amennyi arányos annak szellemi tartalmával, és az ilyen valóság az értelem, a tudomány, a bölcsélet, a bölcsesség számára és minden más emberi vívmányhoz képest érzékfeletti. Az ilyen tapasztalás meggyőződései vitathatatlanok; a vallásos élet okszerűsége kétségbevonhatatlan; az ilyen tudás bizonyossága emberfeletti; a megelégedések magasatosan isteniek, a bátorság megtörhetetlen, az odaadás megkérdőjelezhetetlen, a hűségek legfelsőbb rendűek, és a beteljesülések végsők — örökkévalók, véglegesek és egyetemesek.

¹³ [Közreadta egy nebadoni Melkizedek.]